

نقض اساسی ایالات متحده در توافقنامه مقر سازمان ملل و استدلال برای انتقال دائمی به ژنو

سازمان ملل متحد برای فراهم کردن یک مجمع جهانی وجود دارد که در آن دولت‌های مستقل به صورت برابر مذاکره می‌کنند. این اصل جهانی بودن تنها در صورتی قابل اجرا است که همه کشورهای عضو بتوانند بدون تبعیض سیاسی به مقر سازمان دسترسی داشته باشند.

توافقنامه مقر سال 1947 بین سازمان ملل متحد و ایالات متحده این اصل را تدوین کرد. ایالات متحده، به عنوان کشور میزبان، متعهد شد که مانع انتقال نمایندگان کشورهای عضو به و از مقر سازمان ملل نشود. با این حال، رویدادهای اخیر – به ویژه امتناع از صدور ویزا برای هیئت فلسطینی در سپتامبر 2025 و لغو ویزای گوستاوو پترو، رئیس‌جمهور کلمبیا چند روز بعد – نشان می‌دهد که ایالات متحده به این تعهد عمل نکرده است. این‌ها خطاهای جداگانه نیستند، بلکه بخشی از یک الگوی سیاسی هستند که منتقدان سیاست ایالات متحده در خاورمیانه را هدف قرار داده است.

این رفتار یک **نقض اساسی** توافقنامه مقر را تشکیل می‌دهد. بر اساس حقوق بین‌الملل، نقض اساسی به طرف دیگر – در این مورد، سازمان ملل متحد – اجازه می‌دهد تعهدات خود را تعلیق یا خاتمه دهد. مجمع عمومی، با استفاده از اختیارات خود بر اساس **ماده 20 منشور سازمان ملل**، باید با انتقال دائمی جلسات خود به ژنو پاسخ دهد.

استدلال حقوقی: نقض اساسی توافقنامه مقر

ماده 13 توافقنامه مقر از ایالات متحده می‌خواهد که دسترسی بدون مانع نمایندگان کشورهای عضو به جلسات سازمان ملل را تضمین کند. این تعهد مطلق است: به محتوای سیاسی سخنرانی یک نماینده یا روابط دوجانبه بین ایالات متحده و دولت نماینده وابسته نیست.

شواهد نقض در سال 2025

- **امتناع از صدور ویزا برای هیئت فلسطینی:** ایالات متحده به مقامات فلسطینی، از جمله رئیس‌جمهور محمود عباس، ویزا نداد و مانع حضور شخصی آن‌ها در مجمع عمومی شد. عباس در 25 سپتامبر 2025 به صورت مجازی در مجمع عمومی سخنرانی کرد.
- **لغو ویزای رئیس‌جمهور گوستاوو پترو:** در 27 سپتامبر، ایالات متحده ویزای پترو را اندکی پس از پیوستن او به یک راهپیمایی حامی فلسطین در نیویورک و انتقاد از سیاست ایالات متحده نسبت به اسرائیل لغو کرد.
- **الگوی گسترده‌تر:** این اقدامات با روند گسترده‌تری از تمایل ایالات متحده به ایجاد مانع برای هیئت‌هایی که از نظر سیاسی نامطلوب تلقی می‌شوند، همخوانی دارد.

سابقه سال 1988 روشن است: هنگامی که ایالات متحده به یاسر عرفات ویزا نداد، مجمع عمومی رأی داد که جلسه خود را در ژنو برگزار کند. این نشان‌دهنده توانایی ایالات متحده در نقض تعهدات خود و همچنین اختیار مجمع برای اقدام است.

نقض اساسی تحت حقوق بین الملل

ماده 60 کنوانسیون وین درباره حقوق معاهدات (1969) نقض اساسی را به عنوان نقض یک بند ضروری برای تحقق هدف یک معاهده تعریف می کند. هدف اصلی توافقنامه مقر تضمین دسترسی جهانی است. امتناع ها و لغوهای مکرر ویزا به طور مستقیم این هدف را تضعیف می کند.

سازمان ملل متحد، به عنوان طرف غیرناقص، حق دارد توافقنامه را باطل بداند.

اختیار مجمع عمومی برای انتقال

ماده 20 منشور سازمان ملل مقرر می دارد که مجمع عمومی «در زمان و مکانی که خود تعیین می کند» تشکیل جلسه خواهد داد. این اختیار از شورای امنیت مستقل است؛ هیچ حق وتویی بر مکان های برگزاری جلسات وجود ندارد.

بنابراین، مجمع عمومی می تواند قطعنامه ای را تصویب کند که:

1. ایالات متحده را به نقض اساسی توافقنامه مقر اعلام کند؛
2. اختیار خود برای تعیین مکان جلسه را تأیید کند؛
3. جلسات خود را به ژنو منتقل کند.

اگر ایالات متحده اعتراض کند، اختلاف باید به دیوان بین المللی دادگستری (ICJ) ارجاع شود. ماده 21 توافقنامه مقر در حال حاضر دآوری را پیش بینی کرده و در صورت شکست آن، صلاحیت دیوان بین المللی دادگستری را تعیین می کند. مجمع عمومی همچنین می تواند بر اساس ماده 96 منشور درخواست نظر مشورتی کند.

امکان پذیری عملی انتقال به ژنو

ژنو در حال حاضر میزبان دفتر سازمان ملل متحد در ژنو (UNOG)، سازمان بهداشت جهانی، سازمان بین المللی کار، کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل و بسیاری از آژانس های دیگر است. کاخ ملل در سال 1988 میزبان مجمع عمومی بود و از طریق کنفرانس های بزرگ، اخیراً UNCTAD16 در سال 2025، قابلیت گسترش را نشان داده است.

هیئت های دیپلماتیک

تقریباً همه کشورهای عضو در حال حاضر هیئت های دائمی در ژنو دارند. انتقال نیازمند گسترش است، اما هزینه ها با صرفه جویی ناشی از بسته شدن یا کاهش دفاتر نیویورک، که هزینه های املاک و زندگی در آن بسیار بالاتر است، جبران خواهد شد.

چارچوب کشور میزبان

سوئیس دارای یک چارچوب حقوقی طولانی مدت برای عملیات سازمان ملل است. توافقنامه گسترده تر با کشور میزبان می تواند به راحتی مذاکره شود، با توجه به نقش کنونی ژنو به عنوان مرکز سازمان ملل.

هزینه ها برای ایالات متحده

- **اشتغال:** دبیرخانه سازمان ملل در نیویورک 7500 تا 8000 کارمند دارد، که بسیاری از آن‌ها شهروندان یا ساکنان ایالات متحده هستند. خروج آن‌ها مستقیماً اشتغال محلی را کاهش خواهد داد.
- **پیمانکاران:** شرکت‌های پذیرایی، نظافت، حمل‌ونقل و خدمات کنفرانس قراردادهای قابل توجهی را از دست خواهند داد.

زیان‌های مرتبط با هیئت‌های دیپلماتیک

- **هیئت‌های دائمی:** بسته شدن یا کوچک‌سازی حدود 190 هیئت دیپلماتیک در نیویورک تقاضا برای دفاتر، آپارتمان‌ها و خدمات پشتیبانی را کاهش خواهد داد. هزاران کارمند محلی تحت تأثیر قرار خواهند گرفت.

گردشگری و مهمان‌نوازی

- **هفته مجمع عمومی:** هجوم سالانه هزاران دیپلمات، رسانه‌ها و سازمان‌های غیردولتی میلیون‌ها دلار به بخش‌های مهمان‌نوازی و گردشگری نیویورک تزریق می‌کند.
- **مشارکت کلی:** مطالعات تخمین می‌زنند که جامعه سازمان ملل سالانه 3.69 میلیارد دلار برای اقتصاد نیویورک ایجاد می‌کند و حدود 16000 شغل را پشتیبانی می‌کند. در طول یک دهه، زیان‌های تجمعی به حدود 40 میلیارد دلار خواهد رسید.

هزینه‌های نمادین و استراتژیک

- **از دست دادن قدرت نرم:** میزبانی سازمان ملل به واشنگتن دسترسی روزانه به رهبران جهان می‌دهد. انتقال این مزیت دیپلماتیک منحصربه‌فرد را از آن سلب خواهد کرد.
- **شکست ژئوپلیتیکی:** این حرکت به‌عنوان شواهدی تفسیر خواهد شد که نمی‌توان به ایالات متحده به‌عنوان میزبان بی‌طرف اعتماد کرد، و ادعای آن برای رهبری نظم بین‌المللی مبتنی بر قواعد را تضعیف می‌کند.

پیش‌بینی استدلال‌های متقابل ایالات متحده

- **حق حاکمیتی برای کنترل مرزها:** ایالات متحده ممکن است استدلال کند که تصمیمات ویزا اقدامات حاکمیتی هستند. اما با امضای توافقنامه مقر، ایالات متحده صراحتاً حاکمیت خود را در این زمینه محدود کرد.
- **توجیهات امنیتی:** ایالات متحده ممکن است به تروریسم یا نظم عمومی اشاره کند. اما امتناع سیستماتیک از منتقدان، نه خطرات امنیتی، نیت سیاسی را فاش می‌کند.
- **اهرم بودجه:** واشنگتن ممکن است تهدید کند که 22 درصد مشارکت خود در بودجه سازمان ملل را متوقف خواهد کرد. اما چنین تهدیدهایی تنها تصورات بدخواهانه را تقویت کرده و می‌تواند تنوع‌بخشی به تأمین مالی سازمان ملل را تسریع کند.

نقشه راه برای مجمع عمومی

1. **تصویب قطعنامه‌ای** که اقدامات ویزای ایالات متحده را به‌عنوان نقض توافقنامه مقر محکوم کرده و اختیار مجمع عمومی برای تعیین مکان جلسه خود را تأیید می‌کند.

2. درخواست نظر مشورتی از دیوان بین‌المللی دادگستری برای تقویت پایه حقوقی انتقال.
3. مذاکره با سوئیس برای گسترش توافقنامه کشور میزبان برای جلسات دائمی مجمع عمومی.
4. انتقال مرحله‌ای با شروع از جلسه مجمع عمومی در سال 2026 در ژنو، سپس گسترش به سایر وظایف مقر در صورت نیاز.

نتیجه‌گیری

مانع‌تراشی مکرر ایالات متحده در برابر هیئت‌ها از طریق امتناع و لغو ویزاها به دلایل سیاسی یک نقض اساسی توافقنامه مقر است. مجمع عمومی موظف به تحمل این موضوع نیست. این مجمع هم اختیار حقوقی و هم ابزارهای عملی برای انتقال جلسات خود به ژنو را دارد.

چنین انتقالی میلیاردها دلار خسارت اقتصادی و شکست قابل توجهی در اعتبار به ایالات متحده تحمیل خواهد کرد، در حالی که استقلال و جهانی بودن سازمان ملل را تأیید می‌کند. اگر ایالات متحده این تصمیم را به چالش بکشد، می‌تواند اختلاف را به دیوان بین‌المللی دادگستری ارجاع دهد.

زمان آن رسیده که سازمان ملل قاطعانه عمل کند. برای حفاظت از یکپارچگی، جهانی بودن و اعتبار خود، مجمع عمومی باید به‌طور دائم به ژنو منتقل شود.